

**Міжнародні юридичні науково-практичні конференції
«АКТУАЛЬНА ЮРИСПРУДЕНЦІЯ»**

LEGAL ACTIVITY

**«ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ПРАВОВИХ РЕФОРМ»**

**Збірник матеріалів Міжнародної юридичної
науково-практичної конференції**

Тези наукових доповідей

(16 червня 2016 року)
www.LegalActivity.com.ua

**Україна
Київ–2016**

УДК 340.11
ББК 67.9(4Укр)
Ю 48

П 52 **Проблеми реалізації та забезпечення ефективності правових реформ:** збірник матеріалів Міжнародної юридичної науково-практичної конференції «Актуальна юриспруденція», м. Київ, 16 червня 2016 року. Тези наукових доповідей. – К.: Видавничий дім «АртЕк», 2016. – 150 с.

ISBN 978-617-7264-30-8

У збірник увійшли тези наукових доповідей з актуальних проблем юриспруденції, які оприлюднені 16 червня 2016 року на Інтернет-сторінках сайту www.LegalActivity.com.ua, де додатково можна ознайомитися з відгуками, коментарями та науковими дискусіями учасників конференції, відвідувачів та гостей сайту. Також усі опубліковані матеріали конференції внесені до наукометричної бази Science Index (ліцензійний договір №543-09/2013).

Збірник буде корисним і цікавим для наукових, науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів та наукових установ, докторантів, аспірантів, здобувачів наукового ступеня, студентів юридичного спрямування, юристів, адвокатів, правозахисників, працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, інших осіб.

У збірнику максимально точно збережена орфографія, пунктуація та стилістика авторських текстів, які були запропоновані учасниками конференції.

Організаційний комітет Міжнародної юридичної науково-практичної Інтернет-конференції не завжди поділяє думки учасників конференції.

Повну відповідальність за зміст тез доповідей, достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи вищих навчальних закладів та наукових установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

ББК 67.9(4Укр)

ISBN 978-617-7264-30-8

Усі права захищені. За будь-якого використання матеріалів конференції посилання на джерело є обов'язковим.

© Колектив авторів, 2016

© МЮНПК «Актуальна юриспруденція», 2016

СЕКЦІЯ 4.

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО І ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО. ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО. АГРАРНЕ ПРАВО. ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО. ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО

ОСОБЛИВОСТІ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА В ГАЛУЗІ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ ВОДНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

*ДРОВАЛЬ Ольга Миколаївна,
здобувач кафедри екологічного
права Національного юридичного
університету ім. Я.Мудрого*

У сфері охорони земель водного фонду застосовуються різні види юридичної відповідальності, кожному з яких притаманні індивідуальні риси, але які також є складовими юридичної відповідальності.

Правові проблеми охорони земель водного фонду шляхом застосування окремих видів юридичної відповідальності майже не були предметом самостійного дослідження в Україні. Серед поодиноких безпосередніх досліджень на цю тему можна назвати дисертацію М.В. Кумановського «Кримінальна відповідальність за незаконне заволодіння землями водного фонду в особливо великих розмірах: соціальна зумовленість та склад злочину» [1]. Крім того, частково це питання висвітлювалось у науково-практичних коментарях, монографіях з питань кримінально-правової охорони довкілля, учбовій літературі такими авторами, як М.І. Мельник, М.І. Хавронюк, П.С. Березін, А.М. Шульга, Н.В. Нетеса, І.І. Митрофанов, А.М. Притула, С.Б. Гавриш, В.К. Матвійчук, Т.В. Корнякова, О.О. Дудоров, А.М. Мірошніченко, Н.О. Лопашенко, О.В. Дубовик, Е.М. Жевлаков, Ю.І. Ляпунов, П.Ф. Повеліцина та ін.

Особливістю юридичної відповідальності за порушення законодавства щодо використання та охорони земель водного фонду є те, що вона може наступати за порушення не тільки земельного, але і водного законодавства України. На нашу думку, у випадку спричинення шкоди водному об'єкту, через вбирну здатність ґрунту земель водного фонду особа одночасно спричиняє шкоду землям під водним об'єктом та/або прибережним землям, тобто землям водного фонду. В кримінальному праві є така категорія як «ідеальна сукупність злочинів», коли однією і тією ж дією винна особа вчиняє два чи більше злочинів, передбачених різними статтями КК України [2, с. 107]. За цією аналогією можна сказати, що, наприклад, при скоєнні правопорушення щодо забруднення водного об'єкту одночасно відбувається скоєння правопорушення відносно забруднення земель водного фонду, що є ідеальною сукупністю правопорушень (злочинів). Таким чином, шкода землям водного фонду може наступати не тільки через прямий вплив на самі землі такої категорії, а і через негативний вплив на водні об'єкти (наприклад забруднення ставків, озер, річок тощо). Тобто, в якості наукової дискусії можна зазначити, що підставою для притягнення до відповідальності за порушення екологічного законодавства України щодо земель водного фонду може виступити як землепорушення (земельне правопорушення), так і водопорушення, якщо це спричинило негативний вплив на землі водного фонду, структуру яких утворюють об'єкт, суб'єкт, об'єктивна сторона та суб'єктивна сторона [3; 4].

Об'єктом таких правопорушень будуть виступати суспільні відносини з приводу використання і охорони земель, зазначених в ч.1 ст.58 ЗК України. Суб'єктами можуть бути юридичні, фізичні особи, у тому числі іноземні юридичні особи і громадяни, що вчинили правопорушення, пов'язані з користуванням чи охороною земель водного фонду або водних об'єктів, якщо це призвело до забруднення безпосередньо таких земель. Для об'єктивної сторони відповідних правопорушень характерна наявність трьох елементів: протиправної поведінки, заподіяння чи реальна загроза заподіяння екологічної шкоди та причинний зв'язок між протиправною поведінкою і нанесеною екологічною шкодою чи реальною загрозою заподіяння такої шкоди. А суб'єктивна характеризується виною правопорушника (за винятком випадків відповідальності власника джерела підвищеної небезпеки) [5; 4, с.168; 6, с. 41-44].

Взагалі ж, відповідальність за порушення екологічного законодавства щодо використання та охорони земель водного фонду виражена як в нормах загального характеру, так і в спеціальних нормах. До норм загального характеру відносяться такі положення, які стосуються не тільки земель водного

фонду, але і інших категорій земель або навколишнього природного середовища. Прикладом таких норм можна навести положення ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища» (ст.ст. 68-70), ЗК України (розділ VIII, гл. 37), ВК України (гл. 23) [5; 7; 8]. Зазначені нормативно-правові акти фактично перелічують відповідні правопорушення і по суті відсилають до норм кримінального, адміністративного, цивільного законодавства, якими передбачені санкції за вчинення конкретних правопорушень. Серед особливостей правового регулювання юридичної відповідальності в означеній сфері, можна навести відсутність у чинному ЗК України дисциплінарної відповідальності за порушення земельного законодавства. На нашу думку це є законодавчим недоліком, оскільки часто дисциплінарна відповідальність повинна виступати як «ідеальна сукупність» при застосуванні цивільно-правової, адміністративної або кримінальної відповідальності. До речі, ВК України, на відміну від ЗК України, вже містить повний перелік видів відповідальності, передбачених Конституцією та загальною теорією права (ст.110 ВК України). На підтвердження наведеної точки зору, наведемо той факт, що більшістю регіональних управлінь водних ресурсів за останні 5-7 років не вживаються заходів на забезпечення розроблення проектів водоохоронних зон та вирішення органами місцевого самоврядування питання про можливість фінансування таких робіт. Головним недоліком у роботі цих органів встановлено факт не замовлення розробки проектів та не встановлення на місцевості прибережних захисних смуг та водоохоронних зон. Крім того, досить часто органи місцевого самоврядування, незважаючи на вимоги ст. 88 ВК України встановлюють прибережні захисні смуги значно меншої ширини, ніж вимагає закон [9, с. 69].

В якості прикладів спеціальних норм юридичних підстав відповідальності в зазначеній сфері можна навести відповідні нормативні приписи ВК України, а саме порушення режиму господарської діяльності у водоохоронних зонах та на землях водного фонду; використання земель водного фонду не за призначенням (ст.110 ВК) тощо.

Серед розповсюджених правопорушень відносно земель водного фонду є самовільне захоплення земель вказаної категорії, порушення вимог законодавства при використанні земель водного фонду на території об'єктів природно-заповідного фонду, незаконне відведення органами місцевого самоврядування земельних ділянок за рахунок прибережних захисних смуг та земель водного фонду для потреб, не передбачених ст. 59 ЗК України, несплата орендної плати за землі водного фонду, порушення законодавства при проведенні робіт на землях водного фонду, у тому числі незаконний видобу-

ток піску, гальки, гравію, глини тощо. Нерідко основним критерієм при виборі місць видобутку тих чи інших розсипних корисних копалин приймається потужність відкладень, без урахування екологічних потреб. Однак такий підхід може призвести до катастрофічних явищ, пов'язаних з різким посиленням абразії морських берегів і трансформації опадів на самому шельфі. Наприклад, в районі Сакського пересипу на Чорному морі видобуто близько 15 млн. м ґрунту. Створений тут дефіцит наносів викликав відступ берега на 200-300 м. На його природне відновлення за умови повного припинення відповідних робіт потрібно близько 200 років. Крім порушення екологічного балансу на даній ділянці прибережної зони, в цьому випадку можна говорити про серйозну нераціональність в управлінні прибережною зоною. Відновлення нормального функціонування даної території може зажадати значно більших витрат ніж вигода, отримана від видобутку будівельного матеріалу [10].

Список використаних джерел:

1. Кумановський М.В. Кримінальна відповідальність за незаконне заволодіння землями водного фонду в особливо великих розмірах: соціальна зумовленість та склад злочину: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / М.В. Кумановський; НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В.В. Сташиса НАПрН України; наук. керівник Л.М. Демидова. – Х., 2014. – 20 с.
2. Кримінальний кодекс України: наук.-практ. комент. / Акад. прав. наук України, Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого; за ред.: В.В. Сташиса, В.Я. Тація. – 3-тє вид., перероб. та допов. – Х.: Одиссей, 2006. – 1183 с.
3. Земельне право України: підручник / Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого; за ред. М.В. Шульги. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 368 с.
4. Труфан І.В. Правовий режим малих річок в Україні: [монографія] / І.В. Труфан. – Івано-Франківськ: Видав.-дизайнер. від. ЦІТ, 2006. – 168 с.
5. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 черв. 1991 р. № 1264-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – Ст. 546.
6. Басай В.Д. Відшкодування шкоди, заподіяної екологічними правопорушеннями: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / В.Д. Басай; Львів. держ. ун-т ім. Івана Франка, Юрид. ф-т. – Львів, 1996. – 164 с.
7. Земельний кодекс України: від 25 жовт. 2001 р. № 2768-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3/4. – Ст. 27.
8. Водний кодекс України: від 6 черв. 1995 р. № 213/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 24. – Ст. 189.

9. Бюлетень науково-практичного семінару на тему «Проблемні питання захисту прокурорами інтересів громадян і держави у сфері земельних відносин» / Нац. акад. прокуратури України, Ген. прокуратура України, Голов. упр. представництва в суді, захисту інтересів громадян та держави при виконанні суд. рішень. – К., 2011. – 100 с.

10. Фадеев С.А. Трансформация прибрежных зон в Западной Европе и Европейской России: Делимитация и управление: дисс... к.г.н. / Экономическая, социальная и политическая география / С.А. Фадеев. – М., 1998, [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/transformatsiya-pribrezhnykh-zon-v-zapadnoi-evrope-i-evropeiskoi-rossii-delimitatsiya-i-upra>

СТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА

КУЛАК Наталія Валеріївна,

к.н.держ.упр., доцент кафедри приватного та публічного права Київського університету технології та дизайну

У статті досліджується процес формування в Україні інституту державної реєстрації підприємництва (юридичних, фізичних осіб-підприємців, а також громадських формувань та об'єднань). Аналізуються зміни у законодавстві, яке регулює сферу державної реєстрації юридичних, фізичних осіб-підприємців, громадських формувань та об'єднань.

Ключові слова: інститут державної реєстрації; державна реєстрація; суб'єкти підприємницької діяльності.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими практичними завданнями. Дослідження процесу еволюції та шляхів удосконалення інституту державної реєстрації юридичних, фізичних осіб-підприємців, громадських формувань та об'єднань має важливе практичне значення для ефективного розвитку національної економіки та створення умов для сталого економічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вагомий внесок в розробку питань правових засад інституту державної реєстрації суб'єктів підприє-